

Beter boeren met biodiversiteit in Drenthe

Inhoud

Redactioneel	pag 1
Project in het kort	pag 1
Teler aan het woord	pag 1
Groenbemesters	pag 2
Japanse haver	pag 2
Aanvoer van C en N	pag 3
Het nieuwe GLB	pag 3
Agenda	pag 4
Interessante publicaties	pag 4

Project in het kort

Project BBB Drenthe in het kort: 20 akkerbouwers in Drenthe zijn aan de slag met bodemkwaliteit en biodiversiteit. Door het nemen van gerichte maatregelen verbetert hun bodembeheer en wordt tegelijkertijd een bijdrage geleverd aan maatschappelijke (milieu)doelstellingen. Uitwisseling van kennis en ervaring en zelf aan de slag gaan spelen hierbij een belangrijke rol. Info: m.zanen@louisbolk.nl.

Teler aan het woord

René Jager heeft een akkerbouwbedrijf van 95 ha in de Veenkoloniën. "De bodem is de basis waarop je bedrijf draait. Bij bodemvruchtbaarheid denk je vooral aan meststoffen maar wat het bodemleven met de plantengroei doet weet ik niet en welke biodiversiteit goed is even min, daarom doe ik mee aan dit project. Om het bodemleven te stimuleren probeer ik zoveel mogelijk dierlijke mest toe te passen, groenbemesters te zaaien en stro blijft op het land.

Redactioneel

We kijken terug op een prachtig teeltseizoen met geslaagde demo's voor een beter bodembeheer bij de 20 deelnemers van BBB Drenthe. Tijdens inspirerende bedrijfsbezoeken en studiemiddagen werd ook dit jaar veel kennis en ervaring uitgewisseld. In deze nieuwsbrief meer over de laatste bijeenkomst rondom groenbemesters. Eigen waarneming, vooral ook van de situatie onder de grond, blijkt steeds weer van grote waarde. Het daadwerkelijk aan de slag gaan met maatregelen spreekt aan. Ook op beleidsniveau: n.a.v. een presentatie op Bodembreed volgt in februari een artikel in het tijdschrift Bodem. Het belang van een aanpak met oog voor duurzaamheid wordt steeds groter. Ook het nieuwe GLB stuurt in die richting. Wij kijken uit naar een vruchtbare samenwerking in 2013.

Marleen Zanen, projectleider

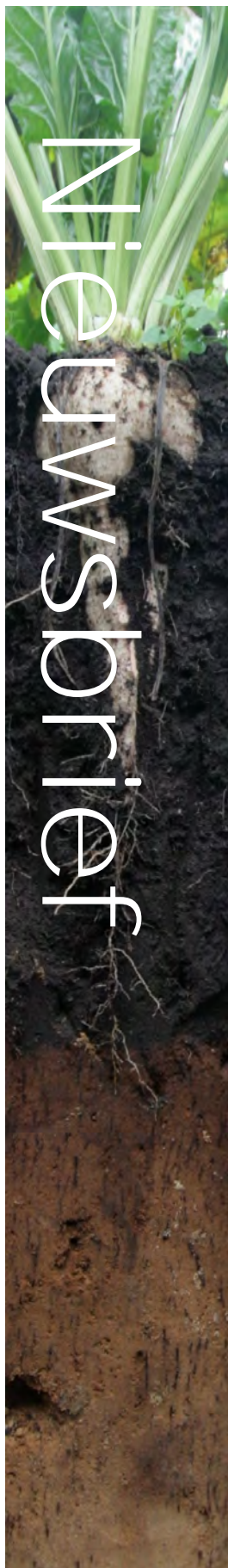

Verder let ik bij de aanschaf van machines op de banden en probeer ik structuurbederf in het najaar te voorkomen". Binnen het project experimenteert Jager met stroken bladramenas, Japanse haver, gele mosterd en braak en het effect ervan op de aaltjespopulatie. "Mooi aan zo'n project vind ik ook om te zien wat collega's doen en hoe zij bemesting of grondbewerkingen aanpakken".

Beter boeren met biodiversiteit in Drenthe

Nummer 3

Groenbemesters: kijk vooral ook ondergronds!

Op 20 november j.l. verzamelden de akkerbouwers van de projecten **Beter boeren met biodiversiteit** zich op het bedrijf van Bart van der Wijk te Valthermond. De dag ervoor beoordeelde Coen ter Berg en Marleen Zanen van het Louis Bolk Instituut stand, beworteling en bodemstructuur van diverse groenbemesters bij 5 deelnemers. Uit dit rondje kwamen een aantal interessante zaken naar voren:

- De stand van het gewas zegt lang niet alles over het ondergrondse effect.
- Beworteling volgt de bodembewerking en gaat 5-15 cm dieper dan de bouwvoordiepte. In Drenthe is dat vaak ca. 40 cm.
- Bij zaai rond 15 september is de gewashoogte van Gele mosterd, Bladrammenas en Japanse haver beperkt tot 10-25 cm, maar gaan wortels wel tot 50 cm diepte.
- Japanse haver is in het voorjaar goed in te werken met een schijveneg.

Deelnemers bekijken het grote bovengrondse verschil tussen varianten Japanse haver met en zonder bemesting.

De penwortel van bladrammenas geeft een heel ander beeld dan het intensieve wortelstelsel van Japanse haver.

Japanse haver als bodemverbeteraar

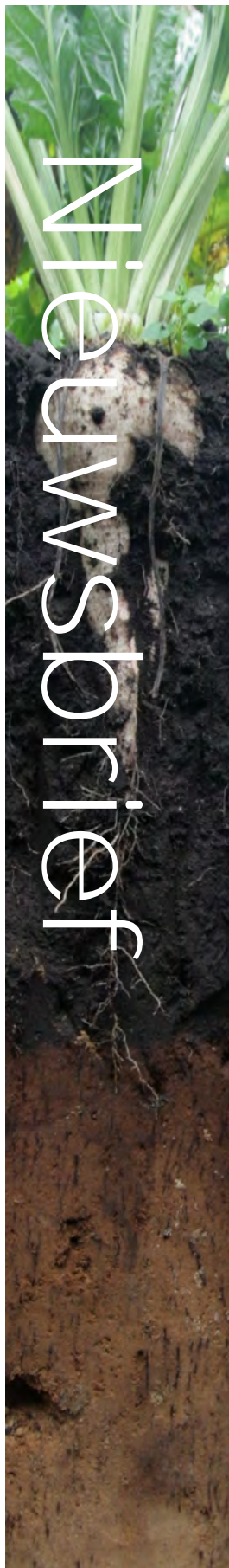
Over Japanse haver (*Avena Strigosa*) als groenbemester is nog weinig bekend. Daarom hebben 3 deelnemers van BBB na zomergerst Japanse haver (Pratex) gezaaid met diverse bemesting strategieën. Zaaidatum was eind augustus. Op 20 november varieerde de gewashoogte van 45 cm (zonder bemesting) tot 90 cm (met bemesting). Alhoewel bemesting leidde tot een toename in bovengrondse biomassa en intensievere beworteling in de toplaag, leek de extra stikstofgift de beworteling op diepere lagen juist af te remmen. De komende weken proberen we de visuele waarneming te verifiëren door het meten

van de wortelbiomassa. Van Japanse haver is bekend dat het het wortelsieaaltje (*P. penetrans*) kan reduceren. Verder is er weinig over het effect op aaltjes bekend. Daarom metten we binnen BBB de effecten op de aaltjespopulaties in de tijd.

Wortels maken de bodem! Hier het intensieve wortelstelsel van Japanse haver. Achterwegen laten van bemesting werkt stimulerend op intensiteit van beworteling.

Aanvoer van koolstof en stikstof met JH

Met groenbemesters wordt organische stof aangevoerd. Cijfers over Japanse haver ontbreken (zie DLV deskstudie, 2012), maar zijn vergelijkbaar met b.v. Italiaans raai dus ca. 1100 kg effectieve organische stof (EOS) per ha per jaar. De waarde van EOS is ca. €0,30/kg (op basis van de gangbare stroprijs). Een goed geslaagde Japanse haver heeft dan een organische stof waarde van ca. €330,-/ha. Bladrammenas en gele mosterd leveren ca. 850 kg EOS/ha/jr.

Naast koolstof leggen groenbemesters ook stikstof vast. Voor granen kan de bovengrondse N-opname via een vuistregel worden geschat

Tabel: eff.org.stofaanvoer (EOS)/ha

Bladrammenas	850
Gele mosterd	850
Japanse haver	1100?
Winterrogge	400

Bron: www.kennisakker.nl

met de lengte van het gewas: 1 dm = 25 kg N/ha. Op de locaties in Drenthe was halverwege november maximaal 225 kg N en minimaal 112 kg N/ha vastgelegd. Bij inwerken na de winter komt ca. 50% van die stikstof weer vrij voor de volgende teelt.

Wat betekent het nieuwe GLB voor uw bedrijf?

Over de exacte veranderingen wordt nog druk gedebatteerd, maar dát er veranderingen aankomen in het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) is zeker. In Nederland gaat jaarlijks ca. 800 miljoen euro om in de vorm van toeslagrechten. Deze zullen worden omgezet in hectarepremie, los van historie, die landelijk gelijk worden. Daarnaast wordt 30% van het budget ingeruimd voor vergroening. Hiervoor gaan aparte voorwaarden gelden: er moeten minimaal 3 gewassen worden geteeld en op 7% van het areaal moet ecologisch beheer plaatsvinden (braak, landschapselementen, bufferzones, etc.). Landbouwcommissaris Ciolos staat open voor regionaal beter passende alternatieven en is enthousiast om vergroening deels collectief op gebiedsniveau te laten invullen.

De huidige voorstellen zullen met name voor akkerbouwers met veel zetmeelaardappelen in hun bouwplan ingrijpende consequenties hebben. Het LEI berekende dat zij er ca. 18.000 euro op achteruit zullen gaan, maar er zijn praktijkvoorbeelden waar het om ca. 50.000 gaat. Op www.glbcheck.nl kunt u de gevolgen voor uw subsidie uitrekenen. Zorg dat u goed geïnformeerd blijft. Ook wij houden vinger aan de pols.

Beter boeren met biodiversiteit in Drenthe

Nummer 3

Agenda

15 januari 2013: Zaalbijeenkomst voor deelnemers Beter boeren met biodiversiteit. Wijster. Uitnodiging/programma volgt. Info: m.zanen@louisbolk.nl.

19 of 26 februari: Zaalbijeenkomst voor deelnemers Beter boeren met biodiversiteit. Wijster. Uitnodiging/programma volgt. Info: m.zanen@louisbolk.nl.

Interessante publicaties

Klimaatadaptief waterbeheer: wat biedt de bodem? Te downloaden via www.stowa.nl/producten/publicaties.

Deskstudie verbetering mogelijkheden groenbemesters + nieuwe groenbemesters. Te downloaden via www.kennisakker.nl.

Organische stofbeheer en stikstofleverend vermogen in de Nederlandse akkerbouw. Te downloaden via www.louisbolk.nl/publicaties.

Bodem, de grond van ons bestaan. Bodemvisie Drenthe. Te downloaden via www.provincie.drenthe.nl/onderwerpen/natuur-milieu/bodem.

Meer projectinfo via: www.bodemacademie.nl/BBB Drenthe

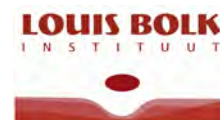
Redactie/Contact:

Ir. Marleen Zanen, Louis Bolk Instituut
Hoofdstraat 24, 3972 LA Driebergen
T: 0343-523860 / m.zanen@louisbolk.nl

Teksten: Marleen Zanen, René Jager (deelnemer).

provincie Drenthe

HLB

“Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling: Europa investeert in zijn platteland”.